

Varia

Dział Zbiorów Specjalnych Główniej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie

Halina Dusińska, Joanna Mackiewicz, Beata Perczyńska, Agnieszka Pruszyńska,
Leszek E. Sulimierski, Teresa Szkudaj

Department of Old Books and Manuscripts, Central Medical Library in Poland

Główna Biblioteka Lekarska, której twórcą i pierwszym dyrektorem był wybitny historyk medycyny i bibliograf prof. dr med. Stanisław Konopka, służy polskiej społeczności lekarskiej od 8 czerwca 1945 r.

Ryc. 1. Budynek Działu Zbiorów Specjalnych GBL na terenie dawnego Szpitala Ujazdowskiego

Książnica, zorganizowana przez założyciela jako *Bibliotheca Patria* w zakresie szeroko pojętej medycyny, gromadzi, opracowuje i udostępnia zarówno książki i czasopisma polskie i zagraniczne, prace naukowe niepublikowane, bogate źródła informacyjno-bibliograficzne, jak i starodruki medyczne, ikonografię lekarską, archiwalia oraz pamiątki po lekarzach. Prowadzi też kilka własnych baz komputerowych, między innymi Polskiej Bibliografii Lekarskiej, która stanowi część bibliografii narodowej (obecnie liczy ponad 250000 rekordów), Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych (uwzględniający zasoby GBL i 57 polskich bibliotek medycznych) oraz bazę bibliograficzną: Kartoteka Osobowa Lekarzy.

W 1947 r. z ogólnego zasobu Biblioteki wydzielono zbiory specjalne. W bibliotekarstwie pojęcie „zbiórów specjalnych” funkcjonuje od pierwszej połowy XIX w., wraz z pierwszymi koncepcjami wyodrębnienia zespołów obiektów z ogólnych zasobów bibliotecznych ze względu na ich cechy formalne. Tego rodzaju zbiory, różne od gromadzonych zwykle przez biblioteki książek i czasopism, wymagają właściwych dla każdego gatunku metod opracowania bibliotecznego, magazynowania, konserwowania i udostępniania.

W połowie lat 60. z powodu lawinowo rosnących zbiorów nowszych i niezwykle ciasnoty, panującej w budynku Biblioteki przy ul. Chocimskiej 22, prof. Konopka przestał kupować zbiory specjalne, a nawet zmuszony był zrezygnować z ofiarowywanych przez rodziny pamiątek po zmarłych lekarzach. Utrudnione było opracowywanie i udostępnianie tych zasobów, a zepchnięte do piwnic i na strychy, oraz zmagazynowane w wynajmowanych poza Warszawą, często nieodpowiednich pomieszczeniach, ulegały niszczeniu.

Sytuacja zmieniła się w 1994 r. Wówczas to, dzięki staraniom ówczesnego dyrektora GBL prof. Janusza Kapaścika, który uzyskał przydział zabytkowego budynku po oddziale chirurgicznym przedwojennego Szpitala Ujazdowskiego przy ul. Jazdów 6, doprowadził do wyremonto-

Ryc. 2. Sala konferencyjna ze zbiorem starodruków

wania go i adaptacji, można było umieścić tam zbiory specjalne. Zorganizowano czytelnię na 8 miejsc, pracownię, salę konferencyjną na 130 osób i sale wystawowe oraz dwa pokoje gościnne. Wyposażenie stanowią przede wszystkim meble, obrazy oraz inne pamiątki z gabinetów i mieszkań zasłużonych polskich lekarzy i uczonych (W. Szokalski, W. Biegański, M. Skłodowska-Curie, A. Gruca i in.), zakupione lub подарowane Bibliotece. Korytarz na parterze ozdobiono wizerunkami najznamienitszych polskich lekarzy pędzla Edwarda Kokoszki, a salę konferencyjną – portretami Witkacego. W budynku nie brak licznych medalionów i płaskorzeźb dłuta Edwarda Gorola. Są rzeźby Ludwika Nitschowej i Wita Rzepeckiego, płaskorzeźby Adama Grucy itd. W dalszej części budynku w magazynach pomieszczono też książki i czasopisma nowsze, które zajmują ponad 6000 m bieżących półek.

Podczas uroczystego jubileuszu 50-lecia Głównej Biblioteki Lekarskiej jesienią 1995 r. zainaugurowano działalność Działu Zbiorów Specjalnych w nowej siedzibie.

Znalazły się tutaj m.in. zbiory dokumentów i fotografii, narzędzi lekarskich, exlibrisów, ponadto malarstwo, grafika portretowa, karykatury lekarskie i rzeźba. Wspomnieć należy również o albumach fotograficznych, fotografiach szpitali i uzdrowisk oraz kolekcji okularów.

Na szczególną uwagę zasługują archiwalia, które stanowią spuściznę po lekarzach, rękopisy i dyplomy.

Dużą część archiwaliów, tj ok. 60 m.b. zajmują akta Izb Lekarskich, takich jak: Izba Lekarska Lwowska, Krakowska, Śląska, Poznańsko-Pomorska, Łódzka i Lubelska, w tym największy liczebnie zbiór dokumentów personalnych członków Izby Lekarskiej Warszawsko-Białostockiej z lat 1923-1950.

Obecnie trwają prace archiwizacyjne, związane z opracowaniem akt i przygotowaniem inwentarza książkowego. W dalszej kolejności będą opracowywane akta personalne lekarzy dentyków, personelu pomocniczego oraz akta Naczelnej Izby Lekarskiej oraz zrzeszeń i organizacji lekarskich.

Zbiory GBL wzbogacają archiwalia, dotyczące lazaretów warszawskich, obejmujące okres 1817-1831, Warszawskiego Towarzystwa Higienicznego (1879-1929), Rady Szpitalnej Wydziału Szpitalnictwa Magistratu m.st. Warszawy (1902-1907) oraz Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa (1930-1931) i Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego (1945-1952).

Ostatnie ciekawe nabytki, jakie otrzymała nasza Biblioteka, pochodzą z Londynu. Przesłali je wychowankowie Szkoły Podchorążych Sanitarnych: dr Roman Jakubski i dr Aleksander Domar-Domaradzki. Są to m.in. teczki archiwalne, zawierające wykazy imienne wychowanków SPS. w Warszawie, historię szkoły, rozkazy dzienne (kopie i oryginały), albumy fotograficzne, fotografie artystyczne, kasety magnetofonowe, negatywy fotografii i książki. Dokumenty te mają charakter unikalny, a zawarte w nich informacje są nieocenionym źródłem wiedzy.

Czytelnia

Księgozbiór w czytelni Zbiorów Specjalnych jest przeznaczony dla użytkowników zainteresowanych historią medycyny. Alfabetycznie ułożony katalog topograficzny informuje czytelnika, w którym miejscu znajduje się interesujący go materiał. Prosty system oznaczania (nr szafy /I-VI/, nr półki /1-7/, część regału /A-B/) pomaga samodzielnie dotrzeć do zgromadzonych woluminów. Mieszczący się w tym samym budynku magazyn publikacji wydanych do 1971 roku umożliwia korzystanie z jego zasobu na miejscu.

Do czytelni przychodzą zgłębiający archiwalne piśmiennictwo lekarskie pracownicy nauki, lekarze, średni personel medyczny, studenci, dziennikarze, filmowcy, ale też i poszukujący swych „korzeni” potomkowie lekarzy.

Spełnia więc rolę nie tylko pracowni naukowej, czy konwersatorium, ale i miejsca całkiem prywatnych wzmuszeń. Wszyscy odwiedzający mogą liczyć na fachową pomoc, radę i opiekę ze strony bibliotekarki.

Czytelnicy zdobyłą tu wiedzę, zgodnie z informacjami udzielanymi w wypełnianych przez nich deklaracjach, konkretyzują w przygotowanych przez siebie rozprawach magisterskich, dysertacjach doktorskich, popularnych publikacjach. Umiejętne dotarcie do oryginalnych zasobów piśmiennictwa historyczno-medycznego otwiera drogi do wielu badań naukowych. Przyszły badacz, tworząc swój warsztat pracy, zapoznaje się z „Bibliografią piśmiennictwa medycznego” i zamieszczonymi tam wykazami prac lekarskich. W tej dziedzinie głównym dziełem jest stworzona przez Stanisława Konopkę *Polska Bibliografia Lekarska*. Tuż obok można odszukać informatory osobowe: słowniki biograficzne, dawne księgi adresowe, kalendarze lekarskie, pamiętniki i życiorysy.

Sylwetki zasłużonych lekarzy-humanistów można poznać rozpoczynając lekturę od *Zbioru wiadomości do historii sztuki lekarskiej w Polsce od czasów najdawniejszych do najnowszych* Ludwika Gąsiorowskiego (wyd. w Poznaniu 1839-1855), przez lekturę dzieła Stanisława Kościńskiego: *Słownik lekarzów polskich* (wyd. w Warszawie 1888), *Słownika lekarzy polskich XIX wieku* Piotra Szarejki (wyd. w Warszawie 1991-1997) i *Słownika biograficznego lekarzy i farmaceutów ofiar drugiej wojny światowej* Jana Bohdana Glińskiego (wyd. t. 1 – we Wrocławiu 1997, t. 2 – w Warszawie 1999). Przeczytamy w nim m.in. życiorys zamordowanego w Wilnie przez litewsko-niemieckie gestapo prof. Kazimierza Pelczara (1894-1943). Dokładną ocenę jego dorobku umożliwi analiza przechowywanych w zbiorach archiwalnych (sygn. I/35 inw. 2547) dokumentów z okresu pracy w Katedrze Patologii Ogólnej i Eksperymentalnej na Uniwersytecie Stefana Batorego, w Zakładzie Leczniczo-Badawczym dla Chorych na Nowotwory, którego był twórcą (dziś litewski Instytut Onkologiczny), korespondencji dotyczącej się organizacji walki z rakiem na Wileńszczyźnie (w latach 30. był pomysłodawcą powstania polskiej ligi do walki z rakiem) i wrzuszających prywatnych listów. Materiał ten stale oczekuje na swego eksploratora...

Rozwój polskiej myśli onkologicznej, na przełomie XIX i XX wieku można prześledzić dokładniej, wczytując się w księgi pamiątkowe organizowanych od 1866 roku z inicjatywy Adryana Baranieckiego Zjazdów Polskich Lekarzy i Przyrodników. *Źródła biograficzno-bibliograficzne do dziejów medycyny w dawnej Polsce* zebrane przez Fr. Giedroycia (wyd. w Warszawie 1911) doprowadzą do wcześniejszych druków, m.in. do fotokopii opisu operacji (Warszawa 1777 r.), wykonanej przez F.T. Oehme: „obserwacja lewy piersi niewieścicy po części skancerowanej (...) w Nieświzu dnia 19 maja roku 1773 oderzniętej.” i innych interesujących onkologa wydawnictw historycznych.

Zawiły język mianownictwa medycznego pomagają rozszyfrować słowniki tematyczne: m.in. *Słownik terminologii lekarskiej polskiej* pod red. Stanisława Janikowskiego i Józefa Oetingera (Kraków 1881), *Słownik lekarski polski* opracowany przez Tadeusza Browicza, Stanisława Ciechanowskiego, Stanisława Domańskiego i Leona Kryńskiego (Kraków 1905), Franciszka Giedroycia: *Polski słownik lekarski* (Warszawa 1931), czy bardziej specjalistyczny *Polski słownik lekarski radiologiczny i światłolecznicy* pod red. Zygmunta Grudzińskiego i Zygmunta Stankiewicza (Warszawa 1933). Cieszą oczy zapisane w nich dedykacje i znaki własnościowe lekarzy: exlibrisy Tadeusza i Władysława Biernackich, Aleksandra Januszkiewicza, Zbigniewa Woźniewskiego.

Badaczowi historii medycyny przydadzą się opracowania dotyczące dziejów szpitalnictwa, towarzystw medycznych, kroniki uniwersytetów m.in.: Kazimierza Morawskiego *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 1900), Wiktoria Hahna *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego* (Lwów 1912), Józefa Bielińskiego *Królewski Uniwersytet Warszawski* (Warszawa 1913).

Ważnym źródłem informacji o rozwoju nauki i kultury medycznej są także czasopisma: *Archiwum Historii i Filozofii Medycyny* (założone w 1924 roku przez Adama Wrzoska), *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* (Stanisław Konopka redagował go od 1952 roku), a z nowszych

periodyk – dwa zeszyty rocznie od 1994 r. – wydawany przez Instytut Historii Nauki PAN: *Medycyna Nowożytna Studia nad kulturą medyczną*.

Myśli twórczej sprzyja spokój klasycystycznego wnętrza i patrzące z portretów (pędzla Edwarda Kokoski) twarze: bibliotekarza Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, „miłośnika ksiąg” – Józefa Emiliana Peszkego i wielkiego patomorfologa, wychowawcy wielu lekarskich pokoleń – prof. Ludwika Paszkiewicza.

Kolekcja medali o tematyce lekarskiej

Początki kolekcji dał pierwszy zakup (w 1948 roku) medalu pamiątkowego, wydanego z okazji 75-lecia Polskiej Akademii Umiejętności. Opracowany przez Franciszka Kalfasa przedstawia portret Mikołaja Kopernika, odtworzony na podstawie dawnych rycin i obrazu Jana Matejki. W ciągu następnych lat zbiór powiększał się głównie przez zakupy dokonywane w Salonie DESA i u krakowskiego kolekcjonera oraz dzięki darom. Niezwykłym wydarzeniem było otrzymanie przeszło 60 medali z kolekcji prof. Włodzimierza Kuryłowicza, w tym kilku honorowych – przyznanych profesorowi przez zagraniczne uniwersytety.

W lipcu bieżącego roku zbiór liczył 420 egzemplarzy medali portretowych oraz wydanych z okazji zjazdów, wystaw i jubileuszy instytucji. Ułożone w porządku chronologicznym pozwalają prześledzić ewolucje szkół medalierskich i docenić bogactwo koncepcji artystycznych, stanowią też istotny składnik ikonografii historii medycyny.

Najstarszym i niezwykle cennym medalem w kolekcji jest dzieło nadwornego medaliera króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – Jana F. Holzhaeussera. W 1771 roku, na życzenie króla, utrwalił w srebrze i brązie profil Jana Ludwika Regemanna – lekarza, który pospieszył z pomocą królowi rannemu podczas próby uprowadzenia przez konfederatów barskich. Równie cenny i rzadki jest medal z 1838 r., wybity z inicjatywy i na koszt lekarza

Ryc. 3. Medal ku czci Mikołaja Kopernika (brąz, wyk. J. Majnert 1830)

Ryc. 4. Medal ku czci A.F. Wolffa (brąz, wyk. F. Hoeckner 1840)

z Międzyrzecza Podlaskiego – Franciszka K. Kuczyka (1796-1858), zamilowanego numizmatyka. Prezentuje on nazwiska założycieli i pierwszych wykładowców Wydziału Lekarskiego w Warszawie: Augusta Wolffa, Franciszka Brandta, Józefa Czekierskiego, Hiacynta Dziarkowskiego, Jana Freyera, Jakuba F. Hoffmanna, Józefa Celińskiego i Kazimierza Weissa.

Tak jak poprzednie, również medal ku czci Augusta Ferdynanda Wolffa (1768-1846) pochodzi z kręgu mennicy warszawskiej. Wybity w 1840 roku staraniem warszawskich lekarzy, zaprojektowany przez Ferdynanda Hoecknera – został wręczony jubilatowi z okazji pięćdziesięciolecia uzyskania stopnia doktorskiego. Upamiętnił postać wykładowcy i założyciela Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego. Po 150 latach Towarzystwo uhonorowało swego założyciela i pierwszego prezesa emisją medalu im.

A. Wolffa, przyznawanego od 1997 roku zasłużonym lekarzom.

Od pierwszego zakupu dokonanego w 1948 roku kolekcja Biblioteki wzbogaciła się o inne medale, plakietki i monety związane z postacią Mikołaja Kopernika. Zbiór ten otwierają dwa medale z dziewiętnastowiecznej serii Duranda. Pierwszy – wykonany przez paryskiego rytownika w 1818 roku, głosił, że M. Kopernik urodził się w Toruniu „in Prussia”. Na życzenie Adriana Krzyżanowskiego, matematyka, profesora Uniwersytetu Warszawskiego, dwa lata później, w 1820 roku inny medalier francuski na opracowanym przez siebie medalu dokonał poprawki: „in Polonia”. Z połowy XIX wieku pochodzi medal pamiątkowy z wybitym w brązie rysunkiem warszawskiego pomnika wielkiego astronoma dłuta Thorwaldsena. Twórca Józef Majnert opracował też jego wersję miniaturową w for-

Ryc. 5. Medal ku czci Marii Skłodowskiej-Curie (brąz, wyk. J. Aumiller 1934)

mie medalika. W 1873 roku Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu wyemitowało medal w czterechsetną rocznicę urodzin Kopernika z wygrawerowanym tekstem: „Polskie wydało go plemię, wstrzymał słońce, wzruszył ziemię”. Z licznych kopernikanów współczesnych dwa zasługują na szczególną uwagę ze względu na wysoki artyzm w skopiowaniu znanych obrazów. Dzieło Roberta Kotowicza przedstawia najdrobniejsze detale z „Ostatnich chwil życia Kopernika” Aleksandra Lessera. Beata Wątróbska-Wdowiarska odtworzyła postać astronoma według obrazu Jana Matejki.

Do zbiorów pozyskano również kilka medali prezentujących portrety i popiersia Marii Skłodowskiej-Curie. Najstarszy, wybity w 1934 roku w związku z jej śmiercią – dzieło Józefa Aumillera – został wyemitowany nakładem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Są medale upamiętniające rocznice urodzin, a także odkrycia radu, m.in. dwuportretowy Marii i Piotra Curie oraz W.K. Roentgena i polskiej uczoney. Dopełnieniem tej części kolekcji jest medal wydany w 1998 roku, w stulecie odkrycia radu, staraniem Towarzystwa Marii Skłodowskiej-Curie w Hołdzie oraz na 40-lecie Instytutu Onkologii (wydany w 1972 r.).

W kolekcji zgromadzono medale pamiątkowe międzynarodowych kongresów medycyny (m.in. srebrna plakietka – Paryż 1900) i zjazdów – od I Zjazdu Przyrodników i Lekarzy w Krakowie w 1869 r. po zjazdy poszczególnych towarzystw lekarskich. Szczególnie cieszą *rara* upamiętniające kolejne warszawskie Wystawy Higieniczne: „W pamiąt’ higienicznej wystawki” z roku 1887 i z roku 1896 – z rewersem ozdobionym rysunkiem Wojciecha Gersona.

Medale często są wykorzystywane na wystawach monograficznych i jubileuszowych urządzanych w Dziale Zbiorów Specjalnych GBL, z kilkudziesięciu zaś skompletowano ekspozycję stałą w sali konferencyjnej Biblioteki.

Starodruki i inkunabuły

Zbiór starodruków medycznych obejmuje ok. 4000 pozycji katalogowych. Pomimo, iż Biblioteka gromadzi przede wszystkim polską książkę medyczną, *polonica* stanowią zaledwie 5% zasobu starodruków. Pracownia posiada 23 XVI-wieczne, 29 XVII-wiecznych i 132 XVIII-wieczne, razem – 184 polskie starodruki. Do najcenniejszych należą: Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium*, Bazylea 1566 (jest to drugie wydanie tego dzieła), Macieja z Miechowa *Chronica Polonorum* wydana w krakowskiej oficynie Hieronima Wietora w 1521 r., oraz Stefana Falimirza *O ziołach y mocy gich*, wydana przez Floriana Ungiera w 1534 r. Zielniki stanowią sporą grupę wśród starodruków. Z polskich herbarzy wymienić należy także Hieronima Spiczyńskiego *O ziołach tutecznych y zamorskich*, Kraków 1556, Marcina Siennika *Herbarz, to jest zioł tutecznych, postronnych y zamorskich opisanie*, Kraków 1568 i Marcina z Urzędowa *Herbarz polski*, Kraków 1595.

Niezwykły, jak na tamte czasy, przykład zainteresowania medycyną chińską, w tym także akupunkturą, stano-

wi dzieło polskiego misjonarza Michała Piotra Boyma *Specimen medicinae sinicae*, Frankfurt 1682. Ludwik Gąsiorowski w swoim *Zbiorze wiadomości do historii sztuki lekarskiej w Polsce* określa ten druk jako nadzwyczajnie rzadki. Jako ciekawostkę w tym zbiorze można traktować polski przekład słynnego dzieła Jakuba Sprengera i Henryka Kramera w opracowaniu Stanisława Ząbkowicza *Młot na czarownice*, Kraków 1614.

Starodruki obce to przede wszystkim książki niemieckie, znacznie mniej jest wydawnictw włoskich, holenderskich, szwajcarskich, francuskich, pojedyncze egzemplarze – angielskich. Biblioteka posiada 221 druków obcych z XVI w., 776 z XVII w. i 2784 XVIII-wieczne, a także 5 inkunabułów, czyli książek wydanych do 1500 roku. Są to: Bartholomaeusa Anglicusa *De proprietatibus rerum* z norymberskiej oficyny Anthoniusa Koburgera, wydane w 1492 r.; Nicolausa Falcutiusa *Sermones medicinales*, część piąta i szósta, wydanie weneckie datowane ok. roku 1494/5; *Practica Ioannis Serapionis dicta breviarum*, wydana również w Wenecji u Bonetusa Locatellusa w 1497 r.; *Primus canonis Avicennae*, Lyon 1498 r. i Florentinusa Marsiliusa Ficinusa: *De triplici vita*, Bazylea 1498 r. Z wydawnictw późniejszych warto wymienić dzieło anatomiczne Adreasa Vesaliusa *De humani corporis fabrica*, Bazylea 1555 r., czy pięknie ilustrowane kolorowanymi ręcznie drzeworytami dzieło z dziedziny okulistyki Georga Bartischa *Ophthalmodyoleia das ist Augendienst* drukowane w Dreźnie w 1583 r. Na uwagę zasługuje również Albrechta Dürera *De symetria in rectis formis humanorum corporum*, Norymberga 1532 r., książka opisująca budowę i proporcje ludzkiego ciała, przeznaczona jednak nie dla medyków, a dla artystów malarzy i rzeźbiarzy.

Pamiętki po Władysławie Biegańskim

Ważne miejsce w zbiorach archiwalnych zajmują pamiętki zgromadzone w osobnej sali wystawienniczej, w tzw. „bibliotece Biegańskiego” – wcześniej pozostające w depozycie Muzeum Okręgowego w Częstochowie. Z tym miastem Władysław Biegański (1857-1917) społecznik, lekarz i filozof, autor m.in. *Mysli i aforyzmów o etyce lekarskiej* związał swe losy.

Wśród eksponatów znajdują się, oprócz sprzętów z częstochowskiego gabinetu, oprawiony w drewnianą ramę adres od współpracowników i pacjentów z okazji 27-lecia pracy lekarza Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, portret namalowany przez Franciszka Kostrzewskiego, akwarele i staloryty.

Wydzieloną kolekcją w zbiorach GBL jest księgozbiór gromadzony przez Władysława Biegańskiego począwszy od studiów w Warszawie, Berlinie i Pradze, przez całe pracowite życie „lekarza prowincjonalnego”. Są tu szczególnie ważne jego prace: *Dyagnostyka różniczkowa chorób wewnętrznych*, Warszawa 1891, *Logika medycyny czyli zasady ogólnej metodologii nauk lekarskich* Warszawa 1894, *Mysli i aforyzmy o etyce lekarskiej*, Warszawa 1894, *Podręcznik logiki ogólnej dla szkół średnich i samouków*. Wyd. 4. Warszawa 1916 i *Etyka ogólna*, wydana ze spuści-

Izba Lekarska Warszawsko-Białostocka
na dzień 1 lipca 1938 r.
Uzupełnienie karty rejestracyjnej.

1. Nazwisko i imię *Goldszmit Henryk*

2. Norodowość *Polska*

3. Wyznanie *Mojżezyzowe*

4. W jakiej specjalności ordynuje *Pedagogia*

5. Stan rodzinny:
nazwisko i imię panięskie żony _____
imiona dzieci i daty urodz. _____

6. Zajmowane posady _____

Data *26/7 m 38.*

Goldszmit
(wyraźny podpis)

Ryc. 6

JUDE

Personalausweis Nr. *6240*
ausgestellt

Fragebogen zur erstmaligen Meldung der Heilberufe.
Kwestionariusz dla pierwszego zgłoszenia zawodów leczniczych.

Heilberufe im Sinne dieser Meldung sind: Ärzte, Apotheker, Zahnärzte, Dentisten mit Berechtigung die selbständige Praxis auszuüben, Zahntechniker ohne Berechtigung die selbständige Praxis auszuüben, Feldschere, Hebammen, Krankenpfleger, Krankenpflegerinnen, Krankenschwestern, Masseure und Masseusen, Sprechstundenhilfen, Labo- antinnen, Desinfektoren.

Die Fragebogen müssen gewissenhaft und sorgfältig ausgefüllt und deutlich geschrieben werden. Vor der Aus- füllung sind zunächst sämtliche Fragen zu lesen.

Gesundheitskammer des Distrikts: *Warszawa*
Izba Zdrowia Dystryktu:

Kreishauptmannschaft: *Warszawa*
Starostwo Okręgowe:

Kreis: _____
Powiat:

Art des Heilberufes: *Lekarz*
Rollej zawodu leczniczego:

Familiennamen (bei Frauen auch Geburtsnamen): *Goldszmit*
Vorname (Rufnamen unterstreichen): *Henryk*
Ständiger Wohnort und Wohnung: *Ziela 8 m 4*
Praxisstelle bzw. Arbeitsstätte: _____
a) bei selbständigen Heilberufen Praxisstelle: _____
b) bei angestellten Heilberufen Arbeitsstätte (Arbeitgeber, Krankenhaus, Klinik usw.): _____
Heimatanschrift: *Warszawa*
Tag, Monat und Jahr der Geburt: *22 VII 1928 (1929?)*
Geburtsort: *Warszawa* Kreis: *Warszawa*
Sind Sie ledig, verh., verwitwet, geschieden? *wolny*
Der Ehefrau a) Mädchenname: _____ b) Geburtsdatum: _____
Zahl und Geburtsjahr der Kinder (die Verstorbenen in Klammern):
1. _____ 2. _____ 3. _____
Religiöses Bekenntnis: *Mojżezyzowe*
Staatsangehörigkeit am 1. 9. 1939: *Polska*

Ryc. 6 i 7. Dokumenty lekarza, pisarza i społecznika Janusza Korczaka (Henryka Goldszmita) – z akt personalnych Izby Lekarskiej Warszawsko-Białostockiej. Oba wypełnione łąsnorodnie. Drugi dokument – z okresu okupacji – zawiera na szczycie znamienne pieczętę

zny rękopiśmiennej pod redakcją Władysława Tatarkiewicza (Warszawa 1918).

Władysław Biegański był autorem blisko dwustu prac z dziedziny medycyny, metodologii, logiki i etyki. Znajdujące się tu również, unikalne dziś, dzieła medyczne, stanowiły jego warsztat naukowy: Ludwika Hirszfelda czterotomowa *Anatomia opisowa ciała ludzkiego*, dedykowane mu wraz z wyrazami przyjaźni dzieła Zygmunta Kramsztyka: *Objawy kliniczne chorób oczu* Warszawa 1907 i tegoż autora *Szkice krytyczne z zakresu medycyny* Warszawa 1899, Edmunda Biernackiego *Zasady poznania lekarskiego* Warszawa 1902, Alfreda Sokołowskiego *Wykłady kliniczne chorób dróg oddechowych*, *Choroby płuc* Warszawa 1903.

Ozdobą „biblioteki Biegańskiego” są oprawne wydania *Encyklopädische Jahrbücher der gesammten Heilkunde*, *Deutsches Archiv für Klinische Medizin*, *Krytyka Lekarska* i współwydawane przez niego roczniki *Czasopisma Lekarskiego*.

Kartoteka Osobowa Lekarzy – Komputerowa Baza Danych KOL

Kartoteka Osobowa Lekarzy (KOL) powstała z inicjatywy prof. Stanisława Konopki. Składają się na nią wycinki prasowe: artykuły, nekrologi pochodzące z prasy niemedycznej, oraz fotografie lekarzy i osób związanych z medycyną, które były i są gromadzone w kopertach. Koperty w skrzyneczkach, a skrzyneczki – w regałach.

Struktura i formularz bazy danych KOL, w systemie ISIS, zostały utworzone „na poczekaniu” przez dr Dariusza Kuźmińskiego, ówczesnego kierownika Zakładu Naukowej Informacji Medycznej. Podstawowa wersja, wówczas stworzona, zawierała tylko 6 pól: nazwisko, imiona, lata urodzenia i śmierci, tytuł – stopień naukowy oraz specjalność. Po upływie ok. półtora roku i wprowadzeniu pięćdziesięciu kilku tysięcy rekordów (każdy rekord to dane tylko jednej osoby) podstawa bazy danych KOL była już gotowa. Wówczas, ponownie dr Kuźmiński ponad 3-krotnie rozbudował strukturę bazy, dodając pola na bardziej szczegółowe informacje i tworząc bibliograficzną bazę danych.

Obecnie formularz zawiera nie tylko podstawowe dane biograficzne jak wyżej, m.in. dokładne daty i miejsca urodzenia/śmierci (o ile wiadome), ale także informacje o zatrudnieniu, posiadanych w kartotece fotografiach, negatywach, czy o występowaniu w Aktach Izby Lekarskiej Warszawsko-Białostockiej.

Istotną częścią formularza jest powtarzalne pole „źródło”, w które wpisywane są owe „źródła”, czyli tytuły publikacji, z których pochodzą informacje w chwili obecnej. Oprócz tworzenia nowych, pełnych rekordów, modyfikuje się (uzupełnia) podstawowe dane zawarte w pierwszej wersji bazy. Około 60% z prawie 66000 rekordów, to rekordy zmodyfikowane.

Wyszukiwania można prowadzić nie tylko przez nazwisko lub nazwiska, ale także poprzez: rok urodzenia/śmierci, miejscowość, tytuł/stopień naukowy, miejsce zatrudnienia, a także poprzez tytuły publikacji.

Byłoby wskazane, aby w XXI wieku, zniknęły wzmiankowane na początku koperty, skrzyneczki i regały tworzące Kartotekę Osobową Lekarzy, a wszystkie artykuły, czy nekrologi zostały zeskanowane do bazy danych KOL, która udostępniana byłaby poprzez strony www naszej Biblioteki w Internecie...

*Otrzymano: 2 października 2000 r.
Przyjęto do druku: 7 listopada 2000 r.*

Adres autorów:
Dział Zbiorów Specjalnych
Główniej Biblioteki Lekarskiej
ul. Jazdów 6
00-467 Warszawa